

5. Hvordan skal temaerne forstås i relation til beviskravet?

Det er beviskravet, som jeg ønsker at analysere i denne afhandling med henblik på at kunne svare på mit forskningsspørgsmål.

Den tematiske analyse er som nævnt et styrende element for strukturen af den videre analyse af beviskravet, dog uden at det er temaet i det enkelte afsnit, der definerer indholdet. Her er det de tidligere præsenterede retskilder og øvrige kilder, der taler.

5.1. Tema 1: Konteksten af beviskravet som princip

I dette afsnit tager jeg fat i en analyse af konteksten af beviskravet, der blandt andet vil indeholde en analyse af begrebet i forhold til øvrige principper og grundsætninger i forsøget på at finde en nærmere forståelse for grundlaget for princippet, og hvorfor det finder anvendelse, selvom det ikke er lovhjemlet.

5.1.1. Ingen lovhjemmel

Princippet *in dubio pro reo* fremgår hverken af loven eller af forarbejderne til den nugældende straffelov.¹ Som en juridisk dommer udtrykker det: "... det ligger bare i vores DNA, om jeg så må sige, at det princip er helt grundlæggende."²

At princippet er ulovhjemlet opleves umiddelbart heller ikke som et processuelt problem i strafferetten af de juridiske dommere, der har deltaget i mine interviews. Nærmest tvært imod mener en juridisk dommer: "... jeg tror også, man skal passe på med at fastsætte et princip i nogle lovtermer, fordi lige så snart man sætter noget på skrift, der har sådan en stor principiel og altfavnende karakter, som vi arbejder med i dag,

1. Straffeloven, Bekendtgørelse af straffeloven.

2. Juridisk dommer 3.

5. *Hvordan skal temaerne forstås i relation til beviskravet?*

så vil man let kunne gøre vold på princippet ved, at det pludselig skal lovfæstes i sine egne termer.”³

Der er dermed ikke et umiddelbart ønske fra denne dommers side, og heller ikke fra de øvrige juridiske dommere i projektet om, at princippet bør fremgå af loven. Friheden i, at det ikke er beskrevet, gør til, at forståelsen af princippet ikke lader sig begrænse, når det nu netop har den grundlæggende værdi i strafferetten. Når noget bliver skriftligt, så medfører det de facto en ramme og måske også et fravalg eller en begrænsning, der ikke nødvendigvis vil være hensigtsmæssigt, når enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode.

Omvendt kan ønsket om og kravet til klarhed i loven tale for – om ikke en beskrivelse – så i hvert fald en skriftlig angivelse og anerkendelse af, at princippet er udgangspunktet for bevisbedømmelsen i straffesager.

I sporet i forhold til en argumentation for ikke at beskrive grundlæggende retsprincipper yderligere ved lov, var man i en grøn bog fra Kommissionen fra 2006 interesseret i at få belyst, om uskyldsformodningen opfattes på samme måde i EU, herunder hvad der menes med uskyldsformodningen og hvilke rettigheder, der kan udledes heraf i de enkelte lande. Hensigten med grønbogen var i 2006 en harmonisering af strafferetten i EU.⁴

Forskellen mellem uskyldsformodningen og *in dubio pro reo* er, at uskyldsformodningen fremgår direkte af EMRK, art. 6 (2), hvor *in dubio pro reo* ikke på samme måde er ekspliciteret. I den omtalte grøn bog var man interesseret i en yderligere definition af uskyldsformodningen – også – og ikke mindst – koblet til en nærmere beskrivelse i national ret, der kunne være med til at regulere området på EU-plan yderligere.

I høringsvaret fra den daværende danske regering fremgik det dengang, at den danske regering var ”... skeptisk over for behovet og mulighederne for på EU-plan at regulere spørgsmålet om uskyldsformodningen. En sådan regulering vil nemt kunne gribe ind i grundlæggende principper i medlemslandenes retssystemer, og der må derfor efter den danske regerings opfattelse påvises tungtvejende grunde for at indføre en EU-regulering på området.”⁵

Ligeledes angives *in dubio pro reo* i høringsvaret at være gældende i Danmark, hvorefter ”Hovedreglen i straffesager er, at tiltaltes skyld

3. Juridisk dommer 1.

4. EU-Kommissionen, “Grøn bog - Uskyldsformodningen”.

5. “Høringsvar fra den danske regering vedrørende Kommissionens grøn bog om uskyldsformodningen”, 2.

skal være sandsynliggjort i en sådan grad, at der ikke består nogen rimelig tvivl herom.”⁶

Den daværende danske regering var således umiddelbart ikke tilhænger af en yderligere retlig regulering af princippet, da den var af den opfattelse, at der allerede var en forståelse for princippet om uskyldsformodningen knyttet til både EMRK og til øvrige nationale principper. Herunder in dubio pro reo.

Umiddelbart findes der som nævnt heller ikke i hverken retspraksis, der dog heller ikke forholder sig til spørgsmålet – eller i retsvidenskaben, der nærmere og med rette konstaterer, at princippet finder anvendelse – et ønske om eller et udtalt behov for, at princippet in dubio pro reo skal lovhjemles. Heller ikke selvom der i alle tilfælde er både eksplicit og indirekte enighed om, at bevisbedømmelsen tager sit udgangspunkt heri.

Det grundlæggende i forståelsen af anvendelse af princippet ligger således ikke i loven, men måske i stedet i lyset af historien om in dubio pro reo og hvordan princippet kom ind i dansk retspraksis. Det vil jeg undersøge i det næste afsnit.

5.1.2. Historien om in dubio pro reo

Begrebet in dubio pro reo kommer af latin og betyder direkte oversat: ”i det tvivlsomme for den anklagede” – det vil sige ”i tvivl (skal der tænkes til fordel) for den anklagede”.⁷

Umiddelbart er det ikke specificeret af den direkte oversættelse, at det gælder ’enhver rimelig’ tvivl, der angives blot ’tvivl’ helt generelt, men i dansk strafferet oversættes det til, at: ”Enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode.”

At sætningen stammer fra latin kan hænge sammen med, at datidens forfattere henviste til romerske skriftsteder for at give principper større autoritet.⁸ Princippet kan således umiddelbart ikke henføres til romerretten i lyset af det latinske navn, men tvivlen og referencen til bevisvurderingen kan ses allerede i det, der angives som Aristoteles værk ”Problemata”.⁹ Heraf fremgår det: “Further, anyone of us would

6. “Hørings svar fra den danske regering vedrørende Kommissionens grønbog om uskyldsformodningen”, 4.

7. Oversat af lektor ved Klassiske studier, SDU, Christian Høgel, Ph.d.: “Find researcher, SDU”.

8. Evald, *Juridisk teori, metode og videnskab*, 78.

9. Problematas forfatterskab koblet til Aristoteles bestrides. Tidsrammen, hvor det sandsynligvis er skrevet, spænder fra det tredje århundrede f.Kr. til det sjette århundrede e.Kr. Se i den forbindelse: Blair, “Authorship in the Popular ‘Problemata